

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПЕДАГОГІЧНИЙ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, СПОРТУ ТА ЗДОРОВ'Я
ЛЮДИНИ**

**ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ (ПЕДАГОГІЧНОЇ)**

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта
(код і назва спеціальності)

предметна спеціальність 014.11 Фізична культура
(код і назва спеціальності)

освітня програма Середня освіта: фізична культура

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

доц. Максимчук І.А.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою фізичного виховання, спорту та здоров'я людини
протокол № 1 від 05.09.2023 р.

Завідувач кафедри

доц. Баштовенко О.А.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради якості вищої освіти педагогічного факультету

к.пед.н. Сич Ю.І.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми:

Максимчук Ірина Анатоліївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини

Рецензенти програми:

Максимчук Борис Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини

Житомирський Леонід Олександрович, старший викладач кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини

© Максимчук І.А., 2023

© ІДГУ, 2023

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою навчальної практики (педагогічної) є залучення студентів-практикантів до реального навчально-виховного процесу з фізичної культури, в якому втілюються знання, здобуті студентами на лекціях, практичних та семінарських заняттях. При цьому формується початковий етап майбутнього фаху, те, що повинен знати майбутній вчитель на нижчому етапі, щоб усвідомити це на вищому.

Завдання практики:

1. загальне знайомство з діяльністю закладів загальної середньої освіти (ЗЗСО), їх структурою, системою управління та організаційно-правовою формою;
2. вивчення функцій підрозділів ЗЗСО;
3. вивчення нормативно-правових документів, законодавчих актів, які регламентують роботу ЗЗСО;
4. практичне знайомство з спеціальністю вчителя фізичної культури;
5. збирання матеріалів для звіту та написання курсових робіт.

2. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1.	Здатність діяти етично, соціально відповідально та свідомо.	ПРН 8. ПРН 10.	Знає правила профілактики травматизму та надання першої медичної допомоги; володіє основними методами захисту персоналу та населення від можливих наслідків аварій, катастроф, стихійних лих. Знає біологічні, соціальні, психологічні та ін. фактори збереження здоров'я
ЗК 2.	Здатність працювати в команді та автономно.	ПРН 15.	Спроможний розвивати педагогічну думку, методи педагогічного контролю і контролю якості навчання, актуальні дидактичні технології.
ЗК 3.	Здатність до пошуку інформації, її аналізу та критичного оцінювання.	ПРН 6.	Знає основні теоретичні положення в галузі фізичної культури
ЗК 4.	Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.	ПРН 1. ПРН 15.	Знає та вміє застосовувати на практиці основні положення фізіології, біомеханіки, морфології, психології, біохімії для розвитку фізичних (рухових) якостей, формування рухових умінь і навичок людей різних вікових груп, володіє засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини. Спроможний розвивати педагогічну думку, методи педагогічного контролю і контролю якості навчання, актуальні дидактичні технології.
ЗК 5.	Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології	ПРН 6.	Знає основні теоретичні положення в галузі фізичної культури

ЗК 6.	Здатність до самовдосконалення та саморозвитку	ПРН 15.	Спроможний розвивати педагогічну думку, методи педагогічного контролю і контролю якості навчання, актуальні дидактичні технології.
ЗК 10.	Здатність розуміти стратегію сталого розвитку людства.	ПРН 9. ПРН 11.	Знає закономірності розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності. Знає біологічні, соціальні, психологічні, духовні фактори, що обумовлюють значущість професії фахівця в галузі фізичного виховання та спорту.
Фахові компетентності (ФК)			
ФК1.	Здатність формувати в учнів предметні компетентності з фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури	ПРН 3.	Знає, як застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури
ФК 4.	Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-виховного процесу з фізичного виховання	ПРН 3. ПРН 15.	Знає, як застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури Спроможний розвивати педагогічну думку, методи педагогічного контролю і контролю якості навчання, актуальні дидактичні технології.
ФК 6.	Здатність до аналізу, систематизації та оцінки педагогічного досвіду, здатність до розробки методики та технологій для розвитку рухових умінь і навичок та фізичних (рухових) якостей) на основі розуміння і застосування положень фізіології, морфології, біохімії, біомеханіки	ПРН 15.	Спроможний розвивати педагогічну думку, методи педагогічного контролю і контролю якості навчання, актуальні дидактичні технології.
ФК 8.	Здатність вести документацію, що забезпечує процес навчання з фізичної культури в середніх загальноосвітніх навчальних закладах.	ПРН 6. ПРН 7.	Знає основні теоретичні положення в галузі фізичної культури Знає вимоги до оформлення документації та основні закономірності побудови документів для здійснення навчального процесу в галузі фізичного виховання та спорту.
ФК 11.	Здатність самостійно проводити заняття з в шкільній секції спортивного напрямку, здійснювати профілактику травматизму.	ПРН 3. ПРН 5. ПРН 16.	Знає, як застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури Знає закони і принципи розучування рухових умінь і навичок, володіє теорією і методикою розвитку рухових умінь і навичок в базових видах рухової активності. Володіє педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і вміє самостійно розробляти методики і технології для інтегрального гармонійного розвитку людини.
ФК 12.	Здатність виховувати в учнів	ПРН 10.	Знає біологічні, соціальні, психологічні

соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, громадянськість, комунікативність.	ПРН 11.	та ін. фактори збереження здоров'я Знає біологічні, соціальні, психологічні, духовні фактори, що обумовлюють значущість професії фахівця в галузі фізичного виховання та спорту.
---	---------	---

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

№ з/п	Назви видів діяльності	Кількість годин
Загальна кількість кредитів ЄКТС – 6 кредити (180год)		
1.	<p>Організаційна робота:</p> <p>Участь студентів в установчій та підсумковій конференціях. 4</p> <p>Оформлення документів в університеті для проходження практики. 4</p> <p>Ознайомлення зі школою (проведення бесіди з директором ЗЗСО, заступником директора, вчителем фізичної культури, та медичним робітником.) 8</p> <p>Ознайомлення з умовами проведення занять з фізичної культури, обладнанням, інвентарем, спортивним залом і спортивними майданчиками, організацією навчально-виховної і позакласної роботи з фізичного виховання) 8</p> <p>Підготовка документації (складання документів планування роботи практиканта на період практики, навчально-виховної і позакласної роботи з фізичного виховання, оформлення звітної документації) 12</p>	
2.	<p>Навчально-методична та позакласна робота:</p> <p>Перегляд уроків фізичної культури, проведених вчителем з різновіковим контингентом школярів; 8</p> <p>Перегляд і аналіз уроків фізичної культури, проведених студентами-практикантами; 8</p> <p>Складання комплексів фізкультурхвилинок та проведення їх у 1-4 класах; 10</p> <p>Організація і проведення рухливих перерв зі школярами; 10</p> <p>Виконання функцій і обов'язків помічника вчителя фізичної культури під час проведення уроків (проведення підготовчої та заключної частин уроку, підготовка місць занять, організація роботи підгруп, які займаються за завданням вчителя, контроль за правильністю техніки виконання окремих вправ, проведення рухливих ігор, естафет, участь у суддівстві) 20</p> <p>Самостійне проведення уроку фізичної культури у 1-4 класах, виконання завдань учителя фізичної культури з організації і проведення заходів з фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи у режимі навчального і подовженого дня школи; 20</p> <p>Організація і проведення спортивної години, фізкультурного свята у позаурочний час зі школярами 1-4 класів; 20</p> <p>Участь в організації і проведенні планових змагань з різних видів спорту. 12</p>	
3.	<p>Виховна робота в ЗЗСО</p> <p>Надання допомоги в організації та проведенні уроків, спортивних та фізкультурно-оздоровчих заходів під час практики. 8</p> <p>Проведення не менш 2-х бесід з фізичного виховання та спорту в закріплених класах. 8</p> <p>Надання допомоги вчителям фізичної культури. 20</p>	
Разом:		180 год.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

1.1. Термін проходження практики

Рік підготовки 2-й

Семестр IV

Кількість тижнів – 4

Кількість кредитів – 6

Загальна кількість годин – 180

1.2. Бази практики

– ЗЗСО

1.3. Обов'язки здобувачів вищої освіти

- ознайомитися з програмою практичної підготовки спеціальності та дотримуватися методичних рекомендацій з її проходження;
- не пізніше ніж за чотири тижні до початку практики визначити разом з керівником практики від кафедри базу проходження практики;
- пройти інструктаж про порядок проходження практики, загальний інструктаж з охорони праці за підписом в журналі реєстрації інструктажів;
- написати заяву про місце та термін проходження практики (або надати довідку з місця роботи);
 - взяти участь у настановній конференції з практики;
 - отримати консультації щодо оформлення всіх необхідних документів з практики;
 - роздрукувати всі необхідні документи з сайту Університету на сторінці практична підготовка;
 - своєчасно прибути на базу практики і завершити виконання програми практики згідно з термінами, передбаченими графіком освітнього процесу;
 - за умови роботи на посаді виконувати усі функції, передбачені посадовою інструкцією;
 - не розголошувати комерційну таємницю та службову інформацію;
 - у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практичної підготовки за спеціальністю;
 - виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
 - нести відповідальність за виконання дорученої роботи;
 - перебувати на місці проходження практики не менше 6 год. щоденно (якщо немає інших обставин, що вимагають подальшої присутності);
 - у випадку відсутності або запізнення повідомляти про це керівника практики, пояснювати причину відсутності або запізнення, надавати при цьому необхідні документи, що це засвідчують (довідку про хворобу тощо);
 - своєчасно подати керівнику практики звітну документацію, що вимагається програмою практичної підготовки спеціальності.

1.4. Обов'язки керівника практики

- складає програму практичної підготовки спеціальності здобувачів вищої освіти і подає завідувачу кафедри на погодження;
 - визначає бази практик та на початку навчального року повідомляє керівника практики від навчального закладу про забезпечення укладання договорів щодо проведення практики відповідної спеціальності;
 - разом з завідувачем навчальної та виробничої практики від університету розподіляє та закріплює студентів за базами проходження практики;
 - готує та подає подання декану факультету з розподілом студентів;
 - розробляє разом із завідувачем випускової кафедри індивідуальні завдання з практики, які враховують завдання курсових, дипломних проектів (робіт) студентів;

- встановлює час і місце збору групи при виїзді на практику або прибуття на базу практики;
- повідомляє студентів про систему звітності з практики, прийняту на кафедрі;
- спостерігає за практичною діяльністю студентів-практикантів, визначає їх рівень підготовки до професійної діяльності, диференційовано підходить до завдань, які повинен виконати студент-практикант;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінів її проведення (у тісному контакті з керівником практики від бази практики);
- бере участь у факультетських, загально університетських настановних і підсумкових конференціях з практики, нарадах з питань організації і проведення практики;
- відвідує залікові уроки, заняття, виховні заходи, аналізує й оцінює їх;
- надає методичну допомогу в оформленні документації та консулює студентів щодо виконання графіка практики, індивідуальних завдань та написання звіту практики;
- інформує завідувача кафедри про стан проходження практики;
- проводить інструктаж здобувачів вищої освіти з питань безпеки та охорони праці;
- перевіряє й аналізує документацію, подану студентом після закінчення практики; за результатами практики складає звіт і подає його завідувачу навчальної та виробничої практики університету та розміщує на сайті Університету на сторінці практична підготовка;
- бере участь у проведенні захисту практики та оцінює роботу студента-практиканта, виставляє у відомість та залікову книжку загальну оцінку з практики.

1.5. Обов'язки керівника бази практики

- Прийняти студентів на практику згідно з наказом по Ізмаїльському державному гуманітарному університету та направленням.
- Призначити наказом кваліфікованих фахівців для керівництва практикою.
- Створити належні умови для виконання студентами програми практики, не допускати їх використання до зайняття посад та виконання робіт, що не відповідають програмі практики та майбутньому фаху.
- Забезпечити студентам умови безпечної праці на конкретному робочому місці. Проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці: ввідний та на робочому місці. У разі потреби навчати студентів-практикантів безпечних методів праці.
- Надати студентам-практикантам можливість користуватися матеріально-технічними засобами та інформаційними ресурсами, необхідними для виконання програми практики.
- Забезпечити облік виходів на роботу студентів-практикантів. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти вищий навчальний заклад.
- Після закінчення практики надати характеристику на кожного студента-практиканта, в котрій відобразити виконання програми практики, якість підготовленого ним звіту тощо.
- Надавати студентам можливість збору інформації для курсових та дипломних робіт за результатами діяльності підприємства, яка не є комерційною таємницею, на підставі направлень кафедр.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Завдання для самостійної роботи студентів під час проходження практики:

- Заповнити індивідуальний план практиканта, де фіксується уся документація і щоденна робота на практиці.
- Підготувати індивідуальний план роботи
- Підготувати 4 фізкультхвилинок, 2 руханки і провести під час перери.
- Підготувати 3 плани-конспекти підготовчих, 2 плани конспекти основних, 3 плани-конспекти заключних частин уроків з фізичної культури .
- Підготувати план-конспект самостійно проведеного уроку фізичної культури у 1-4 класах.

- План-конспект 2 уроків фізичної культури, які були проведені вчителем та переглянуті студентом-практикантом.
- Сценарій спортивно-масового заходу та спортивної години.
- Звіт студента про педагогічну практику

6. ВИМОГИ ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Основні положення практики:

1. Студент після прибуття на практику повинен затвердити у керівника від бази практики календарний план проходження практики, пройти інструктаж з техніки безпеки, протипожежної безпеки та ознайомитися з робочим місцем.
2. Під час проходження практики студент зобов'язаний суворо дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики.
3. Звіт про практику студент складає відповідно до календарного плану проходження практики та Положення щодо організації та проведення практик ІДГУ.
4. Студент, який не виконав вимог практики вважається таким, що не виконав навчальний план.

Звітна документація студента-практиканта:

- звіт проходження практики;
- індивідуальний план, який містить термін початку і закінчення практики, індивідуальний графік роботи студента, перелік і коротка характеристика всіх видів роботи, що здійснювались впродовж практики, самоаналіз студентами проходження практики та її наслідків;
- індивідуальний план роботи на 2 тижні з підписом вчителя бази практики та методиста;
- 2 плана-конспекта самостійно проведеного уроку фізичної культури у закріпленому класі;
- сценарій спортивно-масового заходу або спортивної години
- характеристика на студента з бази практики з підписом її керівника і завірена печаткою;

Правила ведення й оформлення індивідуального плану

1. Індивідуальний план - це основний документ студента під час проходження практики.
2. Під час практики студент щодня коротко повинен записувати в індивідуальний план усе, що зробив за день відповідно до календарного плану проходження практики.
3. Раз на тиждень студент зобов'язаний подавати індивідуальний план на перегляд керівникам практики які дають письмові зауваження, додаткові завдання й підписують записи, що зробив студент.
4. Після закінчення практики і разом зі звітом подається керівникам практики від ІДГУ.
5. Без заповненого індивідуального плану а практика не зараховується.

Індивідуальний план можливо роздрукувати з веб-сторінки ІДГУ

<http://idgu.edu.ua/practice>

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

7.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

№	Вид діяльності студента-практиканта	Термін виконання	Кількість балів
1.	Перегляд навчально-методичних занять,	1-3 тижні	0-20

	проведених вчителем – 2 бали за одне заняття (10×2=20).	практики	
2.	Оформлення 5-ти планів-конспектів занять, проведених вчителем – 4 бали за 1 конспект (5×4=20).	1-3 тижні практики	0-20
3.	Якість оформлення індивідуального плану практики.	1 тиждень після закінчення навчальної практики	0-10
4.	Якість виконання індивідуального плану.		0-10
5.	Якість оформлення звіту про виконання практики.		0-10
6.	Оцінка за презентацію звіту.	На підсумковій конференції	0-30
Залікова рейтингова оцінка			0-100

Шкала та схема формування підсумкової оцінки Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою:

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
89-70	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

7.2. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Контроль та оцінка результатів практики здійснюється в двох аспектах:

1. поточний контроль (результати щоденної діяльності практикантів);
2. підсумкова атестація (результативність практики за підсумками досягнення поставлених цілей навчання).

Поточний контроль під час практики здійснюється з двох сторін: з боку навчального закладу та з боку організації, де студент проходить практику. Як правило, оцінюється відвідування, дисциплінованість, ініціативність, старанність, безконфліктність практикантів.

Підсумкова атестація. Відповідно до загальних вимог студент за наслідками практики одержує оцінку, яка повинна бути внесена в його залікову книжку. Загальна оцінка за практику виводиться на основі ряду оцінок, виставлених за різні види роботи:

- виконання студентом програми практики та якість зданої звітної документації;
- оцінка-відгук групового керівника від бази практики;
- третя за представлення студентом практичної та методичної роботи під час підсумкової конференції.

Загальна оцінка є середнім балом цих трьох оцінок. За відсутність студента на практиці без поважних причин, а також невчасне складання та здачу документації оцінка з практики знижується. Таким чином, процедура атестації студентів - це процес, що протікає на різних рівнях (ВНЗ, базової установи) і здійснюваний різними людьми (груповим керівником і викладачем-методистом).

Критерії якісної оцінки діяльності студентів в період проходження практики

Оцінка «*відмінно*» ставиться, якщо:

1. Завдання практики виконані в повному обсязі з використанням творчого підходу.
2. Практична робота проводилась на високому методичному рівні. Студент-практикант був ініціатором втілення у освітнє середовище бази практики власно розроблених проектів, зробив вагомий внесок у підвищенні соціально-педагогічної

ефективності.

3. Студент показав високі результати у здійсненні науково-дослідної діяльності під час практики.

4. Звітна документація, після закінчення практики представлена в повному обсязі у встановлений термін, оформлена на високому рівні, містить цінні власні методичні напрацювання, що можуть бути використані майбутніми вчителями фізичної культури.

5. У ході підсумкової співбесіди студент демонструє вільне володіння фаховими знаннями та вміннями, що були ним застосовані в процесі практики. Ґрунтовно й аргументовано здійснює самоаналіз навчально-професійної діяльності, визначає шляхи оптимізації організації фізкультурної діяльності на здобувачів освіти ЗЗСО.

6. Установа рекомендує оцінити результати практики на «відмінно». Студент має подяку від керівника бази практики за співпрацю.

Оцінка **«добре»** ставиться, якщо:

1. Завдання практики виконані повністю.

2. Вся звітна документація представлена в повному обсязі:

- атестаційний лист результатів виробничої практики в закладах ЗЗСО;

- характеристика на студента, який проходив практику (завірена печаткою даною установою) містить високу оцінку діяльності студента-практиканта;

- звіт про результати проходження виробничої(педагогічної з ФК) практики в ЗЗСО складено згідно вимог;

- індивідуальний план практики, в оформленні якого наявні поодинокі огріхи;

- методичні доробки студента (додатки): перелік нормативно-правових документів установи і перелік тих проблем, які дана установа вирішує; конспекти проведених заходів; конспекти самостійно проведених бесід, консультацій; самоаналіз роботи; аналіз проведених заходів іншими практикантами тощо;

- результати проведеної науково-дослідної роботи.

3. Документація оформлена відповідно до вимог, що представлені і Програмі виробничої педагогічної практики в закладах соціально-педагогічного спрямування.

4. Звітна документація представлена у встановлений термін (після закінчення практики).

5. У ході підсумкової співбесіди студент може аргументувати добір методів та технологій фізкультурного впливу, що були ним застосовані в процесі педагогічної практики у закладах ЗЗСО.

Оцінка **«задовільно»** ставиться, якщо:

1. Робота студента носила суто виконавчий характер, має значні зауваження від фахівця установи.

2. У представленій документації відсутні окремі звітні методичні матеріали.

3. Документація оформлена недбало; в ній безсистемно висвітлено діяльність практиканта.

4. Матеріали представлено несвоєчасно.

5. Студент не може аргументувати добір методів та технологій фізкультурного впливу, що були ним застосовані в процесі педагогічної практики в ЗЗСО.

Оцінка **«незадовільно»** ставиться, якщо:

1. Студент не виконав більшу половину програми практики.

2. Відсутня звітна документація.

Робота студента під час практики характеризується оцінкою незадовільно.

8. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТУ ЗВІТІВ ПРАКТИКИ

Загальна звітна документація студента-практиканта

(подається на захисті керівнику практики ІДГУ)

1. Індивідуальний план практики.
2. Результати опрацьованого матеріалу (Плани-конспекти 3-х навчально-тренувальних занять, які були проведені тренером-викладачем та переглянуті студентом-практикантом з підписом тренера-викладача).
3. Відгук адміністрації закладу, в якому проходила практика (характеристика на студента-практиканта).
4. Звіт проходження практики.

Одним з факторів, що впливає на результативність та ефективність процесу практичного навчання є оцінка результатів діяльності студентів-практикантів.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова:

1. Закон України «Про фізичку культуру і спорт». Київ, 1994. 22с.
2. Василюк, Василь Миколайович. Історія фізичної культури : [навч.-метод. посіб.] / Василь Василюк ; М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. Рівне : Волин. обереги, 2015. 307 с. : іл., портр. Бібліогр.: с. 301–305 та наприкінці розд.
3. Круцевич Т.Ю. Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків та юнаків: навч посібник [для студ. вищ. навч. завідомо суперечною інтересам. Фіз.вих. і спорту] / Т.Ю. Круцевич, М.І. Воробйов. К., 2005. 195 с.
4. Вейнберг, Роберт С. Психологія спорту : [підручник] / Вейнберг Р. С., Гоулд Д. ; [наук. ред. Г. Ложкін]. К. : Олімп. літ., 2014. 334, [1] с. : іл., табл. Бібліогр.: с. 318–335.
5. Матійків І. М. Тренерська майстерність: теорія і практика. Технологія проведення тренінгів: [метод. посіб.]. Львів : СПОЛОМ, 2021. 280 с.
6. Методичні рекомендації щодо підвищення ефективності різних програм фізичного виховання в школі, їх змісту та технології реалізації / [Т.Ю. Круцевич, О.Л. Благій, Г.Г. Смоліус, О.В. Андреева]. Київ: Наук. світ, 2006. 25 с.
7. Москаленко Н.В. Кожедуб Т.Г. Інноваційні підходи до теоретичної підготовки у фізичному вихованні : навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2015. 107 с.
8. Москаленко Н.В., Борисова Ю.Ю., Сидорчук Т.В., Лядська О.Ю. Інформаційні технології у фізичному вихованні: навч. посібник. Дніпропетровськ: інновація, 2014. 128 с.
9. Велика українська енциклопедія : темат. реєстр гасел з напрямку "Фіз. виховання і спорт" / Держ. наук. установа "Енциклопед. вид-во" ; [уклад. Чорна М. В. ; за ред. Киридон А. М.]. Київ : Енциклопед. вид-во, 2016. 142, [1] с. Бібліогр. у підрядк. прим.
10. Грабовський, Юрій Антонович. Масова фізична культура і спорт: основи організації та методики : [навч. посіб. для студентів вищ. закл. освіти галузі знань: 0102 / Ю. А. Грабовський, В. П. Ткачук, С. І. Степанюк] ; М-во освіти і науки України, Херсон. держ. ун-т. Херсон : Вишемирський В. С., 2014. 231 с. : іл., табл. Бібліогр.: с. 217-225.